

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
ในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

Extension of Mango Production According to Good Agricultural Practices Standards for Farmers in
Wiangsa District, Nan Province

นฤมล อำพร (Naruemon Umporn) ¹ นารีรัตน์ สีระสาร (Nareerut Seerasarn) ²

สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (Sineenuch Krutmuang Sanserm) ³

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ 2) สภาพการผลิตมะม่วง 3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วง 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตมะม่วง 5) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน จำนวน 235 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์โรว์ ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 149 ราย รวบรวมข้อมูลโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดลำดับ ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 59.04 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 7.07 ปี พื้นที่ผลิตมะม่วงเฉลี่ย 7.62 ไร่ รายได้จากการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 15,605.37 บาท ต้นทุนการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 4,576.07 บาท/ไร่ แรงงานในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 2.81 คน (2) ลักษณะเป็นพื้นที่ชายเขา ดินร่วนปนทราย ระยะการปลูกที่ระยะ 8x8 เมตร ส่วนใหญ่ปลูกมะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้สีทอง (3) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงระดับมากที่สุด และมีการใช้เทคโนโลยีการผลิตมะม่วงไปปฏิบัติ ได้แก่ การตัดแต่งกิ่งมะม่วงเพื่อเพิ่มคุณภาพ และการให้ปุ๋ย (4) ปัญหาในด้านการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพระดับมาก ข้อเสนอแนะควรมีการบูรณาการร่วมกันในทุกภาคส่วนและส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับความรู้ความเข้าใจทางด้านการเกษตรที่เป็นประโยชน์อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (5) เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการเกษตรจากสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ส่วนวิธีการส่งเสริมการเกษตรที่เกษตรกรต้องการได้แก่ บรรยาย สาธิต ฝึกปฏิบัติ และการศึกษาดูงาน

คำสำคัญ การส่งเสริม การผลิตมะม่วง มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

¹ นักศึกษาหลักสูตรส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช poopae.narumon@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แผนกวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช nareerut.see@stou.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ แผนกวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sineenuch.san@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) social and economic conditions, (2) the conditions of mango production, (3) the knowledge of mango production, (4) problems and suggestions of mango production, (5) extension need for mango production. The population consisted of 235 mango farmers in Wiang Sa District, Nan Province. The 149 sample size was based on Taro Yamane formula with the error value of 0.05. Structured interviews were used for data collection. Statistics used were frequency, percentage, mean, minimum, maximum, standard deviation and ranking. The results indicated the following: (1) Most of the farmers were male with average of age 59.04 years and finished junior high school. The average mango production experience 7.07 years. The average mango production area 7.62 rai. The average household income from mango production per year was 15,605.37 baht. The average cost of mango production per rai was 4,576.07 baht. The average mango production of labor was 2.81. (2) The nature of the area was a hilly area. The soil condition for cultivation was sandy loam. The planting distance was 8x8 meters. Most farmers grow Nam Dok Mai Thong mangoes. Mangoes were pruned in an open shape in the middle of the bush. (3) Farmers were the highest level of knowledge mango production and using mango production technology. The technology of mango production has been put into practice including mango pruning to increase quality, the canopy was trimmed and fertilizing. (4) Problems in the management of production processes in order to produce high quality products. Recommendations would be integrated across all sectors and extension of farmers to gain knowledge and understanding of agriculture that was continually beneficial and sustainable. (5) Farmers need for agricultural extension through personal media and electronic media via lecturing, demonstrations, and field trip.

Keywords: Extension, Mango production, Good agricultural practices

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

มะม่วงเป็นผลไม้เมืองร้อนที่มีถิ่นกำเนิดในอินเดีย นิยมปลูกมากทั้งในอเมริกาใต้ แอฟริกา เอเชีย ละตินอเมริกา และตะวันออกกลาง ในปี 2563 ทั่วโลกส่งออกมะม่วงเพิ่มขึ้นร้อยละ 23 จากปี 2562 ผู้ส่งออกมะม่วงรายใหญ่ 10 ประเทศ ได้แก่ อินเดีย จีน ไทย อินโดนีเซีย ปากีสถาน เม็กซิโก บราซิล บังกลาเทศ ไนจีเรีย และฟิลิปปินส์ โดยไทยส่งออกมะม่วงเป็นอันดับที่ 9 ของโลก มะม่วงจึงถือว่าเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของไทย เพราะเป็นผลไม้ที่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยได้ดี เกษตรกรไทยจึงหันมาปลูกมะม่วงเพื่อจำหน่ายกันกว้างขวางมากขึ้น ผลผลิตมะม่วงที่ได้ส่วนใหญ่ใช้บริโภคภายในประเทศ บางส่วนส่งออกจำหน่ายต่างประเทศ ประกอบกับแนวโน้มความต้องการมะม่วงผลสดเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จะเห็นได้จากในปี 2563 มีการส่งออกมะม่วงปริมาณ 1,901.82 ตัน คิดเป็นมูลค่า 168.91 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ซึ่งมีการส่งออก 1,440.69 ตัน มูลค่า 161.12 ล้านบาท คิดเป็นผลการขยายตัวถึงร้อยละ 32 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563) โดยตลาดส่งออกมะม่วงที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา เวียดนาม เป็นต้น

ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกมะม่วงในเชิงการค้ากระจายทั่วไป ทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก พื้นที่ปลูกมะม่วงของประเทศไทยมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1.97 ล้านไร่ ผลผลิตรวม 3.12 ล้านตัน จังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมะม่วงมากที่สุดในประเทศไทย 5 อันดับแรกในปี 2563 คือ จังหวัดพิษณุโลก มีพื้นที่ปลูก 62,158 ไร่ จังหวัดเชียงใหม่ 56,113 ไร่ จังหวัดเลย 49,433 ไร่ จังหวัดสุโขทัย 33,998 ไร่ และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 31,936 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564)

จังหวัดน่าน มีพื้นที่ปลูกมะม่วง 21,308 ไร่ อำเภอเวียงสาเป็นอำเภอหนึ่งที่มีพื้นที่ปลูกมะม่วงประมาณ 3,997 ไร่ ผลผลิตรวม 4,334 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 1,113 กิโลกรัมต่อไร่ (ทะเบียนเกษตรกรจังหวัดน่าน, 2564) การผลิตมะม่วงในจังหวัดน่านมักประสบปัญหาในการผลิต ปัญหาด้านคุณภาพส่งทำให้ผลผลิตถูกกดราคา ส่งผลให้เกษตรกรเสียโอกาสการเพิ่มมูลค่าผลผลิตของตนเองไปเป็นจำนวนมาก จึงควรวางแผนหาแนวทางการส่งเสริมและรูปแบบวิธีการส่งเสริมการผลิตมะม่วงที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาการผลิตมะม่วงให้มีคุณภาพและตรงตามมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาด รวมไปถึงสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง

ดังนั้น การศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตมะม่วงให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตมะม่วงของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้คือ เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ในการผลิตปี 2563/2564 จำนวน 235 ราย ในพื้นที่ของอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ในพื้นที่ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลตาลชุม น้ำปั้ว จอมจันทร์ อำเภอเวียงสา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาร์โย ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 149 ราย สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย โดยเครื่องมือที่กำหนดใช้ในการวิจัยเป็นแบบ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทดสอบความเที่ยงที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง 30 ราย มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.973 สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ โดยกำหนด เกณฑ์จากค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 = น้อยที่สุด 1.81-2.60 = น้อย 2.61-3.40 = ปานกลาง 3.41-4.20 = มาก 4.21-5.00 = มากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมเกษตรกร พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ร้อยละ 62.4 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 59.04 ปี เกษตรกรจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพหลัก คือ ทำนา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.04 คน เกษตรกรร้อยละ 52.3 ไม่มีการดำรงตำแหน่งทางสังคม เกษตรกรร้อยละ 98.7 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร โดยเกษตรกรร้อยละ 83.9 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ เกษตรกรร้อยละ 96.0 ได้รับการฝึกอบรมทางด้านการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา โดยเกษตรกรร้อยละ 89.3 ฝึกอบรมกับกรมส่งเสริมการเกษตร สื่อที่มีในชุมชนร้อยละ 91.9 เป็นหอกระจายข่าวหมู่บ้าน สื่อที่มีในครอบครัวร้อยละ 91.9 เป็นโทรทัศน์ แหล่งรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการปลูกมะม่วงเกษตรกรร้อยละ 83.9 ได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีรายได้รวมของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 156,724.83 บาท โดยมีรายได้เฉพาะการทำการเกษตรต่อปีเฉลี่ย 49,724.83 บาท ส่วนรายจ่ายรวมของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 49,724.83 บาทและมีรายจ่ายเฉพาะการทำการเกษตรต่อปีเฉลี่ย 26,080.54 บาท เกษตรกรมีพื้นที่การถือครองที่ดินทั้งหมดของครัวเรือนเฉลี่ย 19.83 ไร่ โดยเป็นที่ดินของครัวเรือน

2. สภาพการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

2.1 ชนิดของการผลิตมะม่วง พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกมะม่วง เฉลี่ย 7.07 ปี มีพื้นที่ในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 7.62 ไร่ และมีปริมาณผลผลิตมะม่วงรวมทั้งหมดต่อปี เฉลี่ย 2,064.43 กิโลกรัม ราคาผลผลิตมะม่วงเฉลี่ยต่อกิโลกรัม เฉลี่ย 9.84 บาท และเกษตรกรมีรายได้จากการผลิตมะม่วงของครัวเรือนต่อปี เฉลี่ย 15,605.37 บาท เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตมะม่วงต่อไร่ เฉลี่ย 4,576.07 บาท ใช้แรงงานในการผลิตมะม่วง เฉลี่ย 2.81 คน โดยเป็นแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.38 คนและเป็นแรงงานจ้าง เฉลี่ย 0.62 คน เกษตรกรส่วนมากใช้เงินทุนของตนเองในการผลิต เกษตรกรส่วนมากนำผลผลิตไปจำหน่ายจตุรัสด้วยตนเอง

2.2 สภาพพื้นที่ปลูกมะม่วง พบว่า ลักษณะพื้นที่ปลูกมะม่วงของเกษตรกรในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ส่วนมากเป็นพื้นที่ชายเขา โดยสภาพดินที่ปลูกเป็นดินร่วนปนทราย ลักษณะการปลูกเป็นเชิงเดี่ยว และมีระยะการปลูกที่ระยะ 8x8 เมตร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

2.3 การจัดการการผลิต พบว่า เกษตรกรส่วนมากมีการปลูกมะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้สีทอง โดยเกษตรกรซื้อกิ่งตอนมาปลูก เกษตรกรส่วนมากมีการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยคอก การให้น้ำแบบธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการทำผลผลิตตลอดทั้งปี เกษตรกรส่วนมากใช้เครื่องตัดหญ้าในการกำจัดวัชพืชในแปลงและส่วนมากมีการใช้ยาฆ่าแมลงหรือยากำจัดศัตรูพืชในการผลิต เกษตรกรส่วนมากมีการตัดแต่งกิ่งมะม่วงเป็นรูปทรงเปิดกลางพุ่ม เกษตรกรส่วนมากมีการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตโดยการตัดแต่งข้อผลมะม่วง เกษตรกรส่วนมากใช้อายุผลเป็นตัวชี้วัดที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตมะม่วง เกษตรกรส่วนมากไม่มีการรับรองมาตรฐานจีเอพี (GAP) และส่วนมากไม่มีการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic Agriculture)

3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

3.1 เมื่อนำผลคะแนนมาพิจารณา พบว่า เกษตรกรตอบได้ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ พื้นที่ปลูก (ร้อยละ 96.0) แหล่งน้ำที่ใช้ (ร้อยละ 93.7) และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ร้อยละ 91.0) ตามลำดับ ส่วนข้อที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผลผลิต ผิดสวຍ ปลอดภัยจากศัตรูพืช (ร้อยละ 75.2) การบันทึกข้อมูล (ร้อยละ 77.9) การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ (ร้อยละ 80.5) ตามลำดับ ซึ่งภาพรวมเกษตรกรได้คะแนนเฉลี่ย 17.21 คะแนน มีความรู้ในระดับมากที่สุด

3.2 การนำเทคโนโลยีการผลิตมะม่วงไปปฏิบัติของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรนำวิธีการใช้เทคโนโลยีการผลิตมะม่วงไปปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ (1) มีการตัดแต่งกิ่งมะม่วงเพื่อเพิ่มคุณภาพ (2) มีการตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่ม (3) และมีการให้ปุ๋ย (4) มีการผลิตมะม่วงนอกฤดู (5) มีการจัดการน้ำ และ (6) ใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อลดหรือทดแทนสารเคมี ตามลำดับ

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

4.1 ระดับปัญหาของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในด้านการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) รองลงมา เกษตรกรมีปัญหาในด้านแหล่งน้ำที่ใช้ ระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.53) เกษตรกรมีปัญหาในด้านผลผลิต ผิดสวຍ ปลอดภัยจากศัตรูพืช ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.33) เกษตรกรมีปัญหาในการตัดแต่งกิ่งมะม่วงเพื่อเพิ่มคุณภาพ ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.28) เกษตรกรมีปัญหาในการใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อลดหรือทดแทนสารเคมี ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.22) เกษตรกรมีปัญหาในการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.21) เกษตรกรมีปัญหาในการตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่ม ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.16) เกษตรกรมีปัญหาในด้านพื้นที่ปลูก ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.07) เกษตรกรมีปัญหาในการจัดการน้ำ ระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.97) เกษตรกรมีปัญหาในการให้ปุ๋ย ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.95) เกษตรกรมีปัญหาในการผลิตมะม่วงนอกฤดู ระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.89) เกษตรกรมีปัญหาในการเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิตในฟาร์ม ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.74) เกษตรกรมีปัญหาในด้านใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.72) เกษตรกรมีปัญหาในการบันทึกข้อมูล ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.72) ตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงของเกษตรกร มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนเป็นสมาชิกในกลุ่มแปลงใหญ่มะม่วงตามโครงการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ ซึ่งมีโอกาสได้รับความรู้ด้านการผลิตและเพิ่มผลผลิตมะม่วงให้มีคุณภาพที่ดี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ค่อนข้างสูงอายุและยังยึดติดกับวิธีการผลิตแบบเดิมๆ เกษตรกรควรนำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากวิทยากรไปปรับใช้ภายในแปลงมะม่วงเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพที่ดีและให้ผลผลิตที่สูงขึ้น ในการรวมกลุ่มแปลงใหญ่สมาชิกควรให้ความร่วมมือ มีการวางแผนการผลิตร่วมกัน เคารพกติกาที่ตั้งขึ้นของกลุ่ม เพื่อที่กลุ่มแปลงใหญ่จะได้มีความเข้มแข็งสามัคคีกันภายในกลุ่ม ทำให้ผลผลิตมะม่วงมีคุณภาพที่ดีตรงตามมาตรฐาน เป็นที่ต้องการของตลาด ตลอดจนสามารถต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้

2. ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ควรมีการบูรณาการร่วมกันในทุกภาคส่วน เพื่อหาแหล่งรับซื้อผลผลิตที่แน่นอนให้แก่เกษตรกร เจ้าหน้าที่ควรมีการแนะนำและส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับความรู้ความเข้าใจทางด้านการเกษตรที่เป็นประโยชน์อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ควรมีทักษะและประสบการณ์ในการจัดการผลผลิตมะม่วงแบบระบบอินทรีย์ อีกทั้งยังสามารถบรรยายสาธิตในส่วนของพัฒนาและจัดการแหล่งน้ำที่ใช้ทางการเกษตร รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ควรลงพื้นที่ติดตามเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำแก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกร ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่เข้าใจปัญหาและแนะนำส่งเสริมเกษตรกรได้อย่างตรงจุดยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน หน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดหาตลาดที่แน่นอนเพื่อรองรับผลผลิตมะม่วงของเกษตรกร พร้อมทั้งควรมีการประกันราคาผลผลิตเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐควรมีการพัฒนาต้นแบบแปลงสาธิตด้านการผลิิตมะม่วงอย่างครบวงจรและจัดทำแหล่งเรียนรู้สำหรับเกษตรกรที่สนใจด้านการผลิิตมะม่วงเพื่อการค้า ซึ่งเกษตรกรจะสามารถเข้าไปศึกษาเรียนรู้และนำมาปรับใช้ พัฒนาต่อยอดให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเอง หน่วยงานภาครัฐควรมีการสนับสนุนด้านการจัดหาแหล่งเงินทุนให้แก่เกษตรกร นอกจากนี้รัฐบาลต้องให้การสนับสนุนภาคการเกษตรในด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอและให้ความสำคัญกับตลาดให้แก่เกษตรกรอีกด้วย

5. การส่งเสริมการผลิิตมะม่วงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

1) ระดับการได้รับความรู้การส่งเสริมการผลิิตมะม่วงของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้ ได้แก่ (1) การป้องกัน กำจัด วัชพืช โรคและแมลง (2) การให้ปุ๋ยและสารอาหาร (3) การเก็บเกี่ยว (4) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (5) การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) (6) การเตรียมพื้นที่และการปลูก (7) เทคโนโลยีการผลิิตมะม่วง (8) แหล่งน้ำและการให้น้ำ (9) ตลาดและการจำหน่าย (10) และการแปรรูป ตามลำดับ

2) ระดับความรู้ที่ต้องการในการส่งเสริมการผลิิตมะม่วงของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ในการส่งเสริมการผลิิตมะม่วง ได้แก่ (1) เทคโนโลยีการผลิิตมะม่วง (2) การป้องกัน กำจัด วัชพืช โรคและแมลง (3) การให้ปุ๋ยและสารอาหาร (4) การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) (5) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (6) การเก็บเกี่ยว (7) แหล่งน้ำและการให้น้ำ (8) การเตรียมพื้นที่และการปลูก (9) ตลาดและการจำหน่าย และ (10) การแปรรูป ตามลำดับ

3) ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่าเกษตรกรต้องการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามลำดับ

4) ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่าเกษตรกรส่วนมากต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ศึกษาดูงาน สาธิต ฝึกปฏิบัติ และบรรยาย ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 สรุประดับการได้รับความรู้ ระดับความรู้ที่ต้องการ ช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ และระดับความต้องการ
วิธีการส่งเสริมการเรียนรู้

ประเด็น ความ ต้องการ	ระดับการ ได้รับ ความรู้	ระดับความรู้ ที่ต้องการ	ระดับความต้องการช่องทาง ในการส่งเสริมการเรียนรู้			ระดับความต้องการ วิธีการส่งเสริมการเรียนรู้			
			สื่อ บุคคล	สื่อ สิ่งพิมพ์	สื่อ อิเล็กทรอนิกส์	บรรยาย	สาธิต	ฝึก ปฏิบัติ	ศึกษาดู งาน
A	2.79	4.11	3.69	3.48	3.48	3.70	4.07	4.39	4.33
B	2.71	4.13	3.61	3.54	3.62	3.68	4.23	4.20	3.91
C	3.22	4.40	4.01	3.62	3.42	3.54	4.08	4.20	3.83
D	3.26	4.43	4.07	3.62	3.33	3.81	4.08	4.12	3.92
E	3.12	4.27	4.07	3.63	3.54	3.86	3.97	3.95	3.97
F	3.00	4.30	4.10	3.62	3.44	3.97	3.91	4.03	4.18
G	2.07	3.48	3.30	3.58	3.30	3.46	3.74	3.99	4.10
H	2.32	3.74	3.40	3.32	3.30	3.38	3.54	4.00	4.05
I	2.82	4.34	3.95	3.60	3.38	3.82	3.93	4.18	4.13
J	2.77	4.50	4.05	3.63	3.52	3.75	4.03	4.26	4.14
	2.81	4.17	3.83	3.56	3.43	3.70	3.96	3.86	4.13

A : การเตรียมพื้นที่และการปลูก, B : แหล่งน้ำและการให้น้ำ, C : การให้ปุ๋ยและสารอาหาร, D : การป้องกัน กำจัด วัชพืช โรคและแมลง, E : การเก็บเกี่ยว, F : การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว, G : การแปรรูป, H : ตลาดและการจำหน่าย, I : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP), J : เทคโนโลยีการผลิตมะม่วง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ผลการวิจัย พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ร้อยละ 62.4 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 59.04 ปี เกษตรกรร้อยละ 55.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยิ่งศักดิ์ ยอดยง (2545) ที่ศึกษาเรื่อง ปัญหาและศักยภาพการผลิตมะม่วงพันธุ์เขียวมรกตและพันธุ์โชคอนันต์เพื่อการค้าของฟาร์มขนาดเล็กในจังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงพันธุ์โชคอนันต์เพื่อการค้า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อายุเฉลี่ย 59.04 ปี เกษตรกรร้อยละ 38.9 ประกอบอาชีพหลัก คือ ทำนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานเจริญและคณะ (2556, น.43) ที่ศึกษาเรื่อง การผลิต

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

มะม่วงของเกษตรกรอำเภอราชสาส์น จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.8 มีการประกอบอาชีพทางการเกษตรอื่น คือ ทำนา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.04 คน ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ ธนชาติ บุญมี และคณะ (2562, น.74) ที่ศึกษา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5.16 คน เกษตรกรร้อยละ 52.3 ไม่มีการดำรงตำแหน่งทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนชาติ บุญมี และคณะ (2562, น.73) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 83.2 ไม่ดำรงตำแหน่งทางสังคมในชุมชน เกษตรกรร้อยละ 98.7 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร โดยส่วนมาก เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญา ปานเจริญและคณะ (2556, น.39) พบว่า เกษตรกรไม่เป็น สมาชิกสถาบันเกษตรกรใดๆ เลย เกษตรกรร้อยละ 96.0 ได้รับการฝึกอบรมทางด้านการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมาโดยฝึกอบรมกับ กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐฤดี เชื้อเมืองพาน และคณะ (2556) ที่ศึกษาเรื่อง การผลิตมะม่วงเพื่อ คุณภาพตามมาตรฐานการส่งออกของเกษตรกรในอำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเข้ารับการ อบรมเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 2.02 ครั้ง และเป็นสมาชิกสถาบันหรือกลุ่มเกษตรกร สื่อที่มีในชุมชนร้อยละ 91.9 เป็น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภากร ศรีวิไชย (2562, น.91) ที่ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการ ผลิตถั่วเหลืองหลังนาของเกษตรกรในอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากหอกระจายข่าว หมู่บ้าน ความรู้เกี่ยวกับการปลูกมะม่วงเกษตรกรร้อยละ 83.9 ได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ปริญญา ปานเจริญและคณะ (2556, น.39) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 92.9 ได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงจาก เกษตรกรเพื่อนบ้าน เกษตรกรมีรายได้รวมของครัวเรือนต่อปี เฉลี่ย 156,724.83 บาท โดยมีรายได้เฉพาะการทำการเกษตรต่อปี เฉลี่ย 49,724.83 บาท ส่วนรายจ่ายรวมของครัวเรือนต่อปี เฉลี่ย 49,724.83 บาทและมีรายจ่ายเฉพาะการทำการเกษตรต่อปี เฉลี่ย 26,080.54 บาท เกษตรกรมีพื้นที่การถือครองที่ดินทั้งหมดของครัวเรือน เฉลี่ย 11.973 ไร่ โดยเป็นที่ดินของครัวเรือน สอดคล้องกับงานวิจัยของยิ่งศักดิ์ ยอดยัง (2545) พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีที่ดินเป็นของตนเอง

2. สภาพการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในอำเภอยางตลาด จังหวัดน่าน ผลการวิจัย พบว่า

2.1 ชนิดของการผลิตมะม่วง พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกมะม่วง เฉลี่ย 7.07 ปี ซึ่งแตกต่างกับ งานวิจัยของธนชาติ บุญมี และคณะ (2562, น.75) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกมะม่วงเฉลี่ย 14.69 ปี เกษตรกรมี พื้นที่ในการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 7.62 ไร่ ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของธนชาติ บุญมี และคณะ (2562, น.78) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูก มะม่วงเฉลี่ย 18.06 ไร่ เกษตรกรมีรายได้จากการผลิตมะม่วงของครัวเรือนต่อปี เฉลี่ย 15,605.37 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของธน ชาติ บุญมี และคณะ (2562, น.79) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตมะม่วงเฉลี่ย 14,528.67 บาท เกษตรกรมีต้นทุน การผลิตมะม่วงต่อไร่ เฉลี่ย 4,576.07 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของธนชาติ บุญมี และคณะ (2562, น.80) พบว่า เกษตรกรมีต้นทุน เฉลี่ยต่อไร่ ในการผลิตมะม่วง 4,560.92 บาท แรงงานในการผลิตมะม่วง เฉลี่ย 2.81 คน โดยเป็นแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 2.38 คน และเป็นแรงงานจ้าง เฉลี่ย 0.62 คน สอดคล้องกับงานวิจัยของธนชาติ บุญมี และคณะ (2562, น.76) พบว่า เกษตรกรมีแรงงานใน ครัวเรือนเฉลี่ย 2.71 คน และมีแรงงานจ้างเฉลี่ย 1.63 คน เกษตรกรร้อยละ 97.3 ใช้เงินทุนของตนเองในการผลิต เกษตรกรร้อยละ 96.0 นำผลผลิตไปจำหน่ายจตุรัสด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา ปานเจริญและคณะ (2556, น.43) พบว่า แหล่ง เงินทุนของเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เงินทุนตนเอง และจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง

2.2 สภาพพื้นที่ปลูกมะม่วง พบว่าลักษณะพื้นที่ปลูกมะม่วงของเกษตรกรในอำเภอยางตลาด จังหวัดน่าน ส่วนมากเป็น พื้นที่ชายเขา โดยสภาพดินที่ปลูกเป็นดินร่วนปนทราย สอดคล้องกับกรมวิชาการเกษตร ที่อธิบายการเลือกพื้นที่ปลูกเป็นสภาพ พื้นที่ดอนไม่มีน้ำท่วมขัง ลักษณะดินร่วนหรือร่วนปนทราย ระยะการปลูกที่ระยะ 8x8 เมตร สอดคล้องกับงานวิจัยของธนชาติ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บุญมี และคณะ (2562, น.86) พบว่า ระยะปลูกมะม่วง (ระยะระหว่างต้น) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 93.6 ปลูกมะม่วงระยะระหว่างต้น 4x4 เมตร มีเกษตรกรร้อยละ 6.4 ปลูกมะม่วงระยะ 8x8

2.3 การจัดการการผลิต พบว่า เกษตรกรส่วนมากมีการปลูกมะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้สีทอง สอดคล้องกับงานวิจัยของธนชาติ บุญมี และคณะ (2562, น.86) พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 86.7 ปลูกมะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้สีทอง เกษตรกรร้อยละ 94.0 การให้น้ำแบบธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา ปานเจริญและคณะ (2556, น.46) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมให้น้ำมะม่วงโดยปล่อยเข้าร่องสวน เกษตรกรร้อยละ 83.9 มีการใช้ยาฆ่าแมลงหรือยากำจัดศัตรูพืชในการผลิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญา ปานเจริญและคณะ (2556, น.47) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชเกษตรกรร้อยละ 86.6 มีการตัดแต่งกิ่งมะม่วงเป็นรูปทรงเปิดกลางพุ่ม มีการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตโดยการตัดแต่งข้อผลมะม่วง สอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา ปานเจริญและคณะ (2556, น.47) พบว่า เกษตรกรมีการตัดแต่งกิ่งมะม่วงทุกปี เกษตรกรร้อยละ 66.4 ใช้อายุผลเป็นตัวชี้วัดที่ใช้ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตมะม่วง สอดคล้องกับงานวิจัยของธนชาติ บุญมี และคณะ (2562, น.96) พบว่า เกษตรกรทั้งหมด ใช้วิธีการนับอายุในการสังเกตผลผลิต เกษตรกรร้อยละ 67.8 ไม่มีการรับรองมาตรฐานจีเอพี (GAP) และเกษตรกรร้อยละ 90.6 ไม่มีการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic Agriculture) ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของณัฐฉิ เชื้อเมืองพาน และคณะ (2556, น.1) ที่ศึกษาเรื่อง การผลิตมะม่วงเพื่อคุณภาพตามมาตรฐานการส่งออกของเกษตรกรในอำเภอสาเหล็ก จังหวัดพิจิตร พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงในเขตอำเภอสาเหล็ก จังหวัดพิจิตร เป็นเกษตรกรที่ได้รับใบรับรองแปลง (GAP) มะม่วง จำนวน 111 ราย

3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ผลการวิจัย พบว่า

3.1 ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วงของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรได้คะแนนเฉลี่ย 17.21 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ในด้านการผลิตมะม่วงเป็นระยะเวลานาน โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องพื้นที่ปลูก แหล่งน้ำที่ใช้ และการเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาพร ศรีวิไชย (2562, น.98) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 68.0 ตอบถูกจากคำถาม 20 ข้อ เฉลี่ยคะแนน 17.17 อยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 การนำเทคโนโลยีการผลิตมะม่วงไปปฏิบัติของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรนำวิธีการใช้เทคโนโลยีการผลิตมะม่วงไปปฏิบัติมากที่สุดโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ (1) มีการตัดแต่งกิ่งมะม่วงเพื่อเพิ่มคุณภาพ (2) มีการตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่ม (3) และมีการให้ปุ๋ย (4) มีการผลิตมะม่วงนอกฤดู (5) มีการจัดการน้ำ และ (6) ใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อลดหรือทดแทนสารเคมีตามลำดับ โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรนำวิธีการใช้เทคโนโลยีการผลิตมะม่วงไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐฉิ เชื้อเมืองพาน และคณะ (2556, น.10) พบว่า ในส่วนของข้อเสนอแนะควรมีการวิจัยเทคโนโลยีด้านคุณภาพการผลิตทั้งก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ การแปรรูปมะม่วงเพื่อการส่งออกมากขึ้น และเผยแพร่ให้เกษตรกรได้ทราบโดยทั่วกัน

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

4.1 ระดับปัญหาของเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรมีปัญหาโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ (1) ด้านการจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ (2) ด้านแหล่งน้ำที่ใช้ (3) ด้านผลผลิต ผิวสวยปลอดจากศัตรูพืช (4) ด้านการตัดแต่งกิ่งมะม่วงเพื่อเพิ่มคุณภาพ (5) ด้านการใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อลดหรือทดแทนสารเคมี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

(6) ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (7) ด้านการตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่ม (8) ด้านพื้นที่ปลูก (9) ด้านการจัดการน้ำ (10) ด้านการให้ปุ๋ย (11) ด้านการผลิตมะม่วงนอกฤดู (12) ด้านการเก็บรักษาและการขนย้ายผลิตผลในฟาร์ม (13) ด้านใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร และ (14) ด้านการบันทึกข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐฤดี เชื้อเมืองพาน และคณะ (2556, น.9) พบว่า เกษตรกรที่ได้รับใบรับรองแปลง (GAP) มะม่วงและเกษตรกรผู้ผลิตมะม่วงทั่วไป มีปัญหาคล้ายคลึงกัน คือ สภาพอากาศแปรปรวน เช่น ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล อากาศร้อนเกินไป ภัยน้ำท่วมและวาตภัย ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ฤกษ์หอมมะม่วง

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตมะม่วงของเกษตรกร

1) เนื่องจากคุณภาพผลผลิตของเกษตรกรไม่ตรงตามความต้องการของตลาด ดังนั้นเกษตรกรควรนำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากวิทยากรไปปรับใช้ภายในแปลงมะม่วงเพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพที่ดี อีกทั้งเกษตรกรควรมีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อให้เกษตรกรทราบถึงสถานการณ์ตลาด เป็นการสร้างแรงจูงใจในการลงทุนเพื่อพัฒนาผลผลิตและดูแลผลผลิตให้มีคุณภาพ

2) เนื่องจากเกษตรกรยังขาดทักษะความรู้และความชำนาญในการผลิตมะม่วง ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรมีการแนะนำและส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับความรู้ความเข้าใจทางด้านการเกษตร ควรมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ สาธิต ถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตมะม่วงจากความสนใจของเกษตรกร เพื่อให้เข้าใจถึงความต้องการของเกษตรกรอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้จัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ได้ตรงตามความต้องการของเกษตรกร

3) เนื่องจากผลผลิตของเกษตรกรยังขาดตลาดรับซื้อที่แน่นอน ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดหาตลาดที่แน่นอนเพื่อรองรับผลผลิตมะม่วงของเกษตรกร ควรมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงและเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน เพื่อจะได้เข้าใจถึงปัญหาที่แท้จริงของเกษตรกร นำไปสู่การกำหนดทิศทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างตรงจุด

5. การส่งเสริมการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน

5.1 ระดับการได้รับความรู้การส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ (1) การป้องกัน กำจัด วัชพืช โรคและแมลง (2) การให้ปุ๋ยและสารอาหาร (3) การเก็บเกี่ยว (4) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (5) การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) (6) การเตรียมพื้นที่และการปลูก (7) เทคโนโลยีการผลิตมะม่วง (8) แหล่งน้ำและการให้น้ำ (9) ตลาดและการจำหน่าย และ (10) การแปรรูป สอดคล้องกับงานวิจัยของชาติรี อัฐวงศ์ (2549, น.52) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการผลิตและการจำหน่ายมะม่วงของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงส่งออก อำเภอพัว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีการผลิตมะม่วงเพื่อส่งออกเนื่องจากขาดการได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับขบวนการผลิต การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอย่างเป็นระบบ และเกษตรกรส่วนใหญ่เรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตมะม่วง เพื่อการส่งออกจากกลุ่มเพื่อนสมาชิกและฟังจากวิทยุ รวมทั้งขนาดของผลมะม่วงที่เกษตรกรผลิตได้ ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดเนื่องจากขนาดผลใหญ่เกินไป หรือเล็กเกินไป ตลอดจนมีลักษณะของผลผลิตรูปทรง จึงไม่สามารถควบคุมคุณภาพการผลิตมะม่วงได้

5.2 ระดับความรู้ที่ต้องการในการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ในการส่งเสริมการผลิตมะม่วง ในระดับมากที่สุดโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ (1) เทคโนโลยีการผลิตมะม่วง (2) การป้องกัน กำจัด วัชพืช โรคและแมลง (3) การให้ปุ๋ยและสารอาหาร (4) การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) (5) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (6) การเก็บเกี่ยว (7) แหล่งน้ำและการให้น้ำ (8) การเตรียมพื้นที่และการปลูก (9) ตลาดและการจำหน่าย และ (10) การแปรรูป ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของปริญญ์ ปานเจริญและคณะ (2556, น.59) พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมความรู้ ได้แก่ การ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บังคับการออกดอก การกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช สารชีวภาพ การผลิตมะม่วงคุณภาพดี การเตรียมดิน บำรุงดิน ปุ๋ย การตลาด การขยายพันธุ์มะม่วง ระบบการให้น้ำ การรวมกลุ่มเกษตรกร การจัดทำบัญชี ช่องทางการส่งเสริมการตลาด

5.3 ระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่าเกษตรกรต้องการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของธนชาติ บุญมี และคณะ (2562) ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เกษตรกรมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมการตลาดจากสื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

5.4 ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่าเกษตรกรส่วนมากต้องการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ศึกษาดูงาน สาธิต ฝึกปฏิบัติ และบรรยาย ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของธนชาติ บุญมี และคณะ (2562) พบว่า วิธีการส่งเสริมการตลาดที่เกษตรกรต้องการ ได้แก่ ทัศนศึกษา การบรรยาย การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรยังขาดทักษะความรู้และความชำนาญในการผลิตมะม่วงเพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังนั้นเกษตรกรจึงควรให้ความสนใจในด้านความรู้และปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ผลผลิตมะม่วงมีคุณภาพตามมาตรฐานเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคเพิ่มช่องทางตลาดสินค้ามากขึ้น

2) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของแปลงใหญ่ ซึ่งเคยได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการผลิตมะม่วง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจึงควรแนะนำส่งเสริมในด้านของการบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง มีการวางแผนการผลิตร่วมกัน เพื่อที่จะสามารถลดต้นทุนการซื้อปัจจัยการผลิตได้ ตลอดจนกลุ่มสามารถพัฒนาคุณภาพของผลผลิตมะม่วงให้เป็นที่ยอมรับของตลาดมากยิ่งขึ้น

3) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่อายุเฉลี่ย 59.04 ปี และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา จึงทำให้ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ประโยชน์เกี่ยวข้องในด้านการผลิตมะม่วงค่อนข้างน้อย อีกทั้งในอนาคตยังมีแนวโน้มของการขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีนโยบายสนับสนุนภาคการเกษตร เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่ให้มีความสนใจในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น

4) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ นำผลผลิตไปจำหน่ายจากรับซื้อด้วยตนเอง ส่งผลให้มะม่วงถูกกดราคาโดยพ่อค้าคนกลาง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรจัดหาตลาดรับซื้อที่แน่นอนให้แก่เกษตรกร อีกทั้งควรวางแผนการตลาดเพื่อไม่ให้ผลผลิตมะม่วงล้นตลาดทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยแนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงให้ได้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เพื่อส่งเสริมการผลิตมะม่วงให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของตลาดภายนอก

2) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงแนวทางการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน เพื่อแก้ไขปัญหาผลผลิตมะม่วงล้นตลาด เพื่อเชื่อมโยงตลาดและมีการวางแผนการตลาดร่วมกันของหน่วยงาน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

3) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมะม่วงของเกษตรกร ในอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรได้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ และพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). ทะเบียนเกษตรกรจังหวัดน่าน สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2564, จาก

<http://www.farmer.doe.go.th/farmer/index/index1>

ชาตรี อัฐวงศ์. (2549). แนวทางพัฒนาการผลิตและการจำหน่ายมะม่วงของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงส่งออก อำเภอพัว จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ณัฐวุฒิ จันทอง และพหล ศักดิ์คะทนต์. (2559). การยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรกรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอสว่าง จังหวัดอ่างทอง. วารสารเกษตร, 32(1), 19-27.

ณัฐวุฒิ เชื้อเมืองพรม. (2556). การผลิตมะม่วงเพื่อคุณภาพตามมาตรฐานส่งออกของเกษตรกรในอำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ธนชาติ บุญมี. (2562). แนวทางการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ธัญลักษณ์ ตาสุข, พงศ์พันธุ์ เขียวหิรัญ และสัจจา บรรจงศิริ. (2556). การจัดการการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองของเกษตรกรอำเภอสว่าง จังหวัดพิษณุโลก. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ปริญญา ปานเจริญ. (2556). การผลิตมะม่วงของเกษตรกรอำเภอรามราช จังหวัดฉะเชิงเทรา. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

วิภาพร ศรีวิชัย (2562). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตกล้วยหลังนาของเกษตรกรในอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

ยิ่งศักดิ์ ยอดยัง. (2545). ปัญหาและศักยภาพการผลิตมะม่วงพันธุ์เขียวมรกตและพันธุ์โชคอนันต์เพื่อการค้าของฟาร์มขนาดเล็กในจังหวัดลำพูน. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). สถิติการเกษตรของประเทศไทย. ในสถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2559. กรุงเทพฯ.

อภิรดี เมืองเดช. (2558). ตัวแบบการพัฒนาการค้ามะม่วงสู่ความเป็นเลิศทางธุรกิจ. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

อรพรรณ ชันสุรินทร์, พรชุลย์ นิลวิเศษ และสมจิต โยธะคง. (2558). สภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกร ในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.